

non esset inter illas summa germanitas : ergo nec summus amor, nec summa felicitas. Item, si plures personæ procederent immediatè à Deo, esset penitus similes: & cum vna sit verbum, reliqua esset verbum. Nulla quoque persona potest esse à patre tantummodo, & mediatè, ita, quòd filius genuit filium, qui sit nepos Dei patris; quoniam inter illum, & patrem non esset summa germanitas, imò maior esset conuenientia inter patrem, & filium, quàm inter patrem, & nepotem, quod esse non potest in diuinis. Item pater carnalis sic diligit filium, quod totum probitatis, & liberalitatis quod habet, vult inesse, & ascribi filio suo; ergo in infinitum magis pater gertenus quicquid habet liberalitatis, vult esse in filio suo. Sed summa liberalitas patris est, q̄ ab eo procedit spiritus sanctus, qui est summum ipsius donum: igitur pater vult, quod per eadem liberalitatem spiritus sanctus procedat à filio suo. imò cum patris, & filij vna, & eadem liberalitas sit, oportet quòd ab utroque spiritus sanctus emanet. Est itaque in diuinis processio immediata tantum, qua filius est à patre. Item processio mediata, & immediata, sicut spiritus sanctus est à filio immediatè, & à patre filio mediante. Sed processio mediata tantum non potest esse in Deo, quia deesset perfecta germanitas. Hæc Antiochensis.

Albertus. Tria consideranda in continue processione personarum.

¶ Albertus demum 2. distinctione mouet, & soluit hanc quaestionem, dicendo: Tria consideranda sunt in eo, quod constituit in diuinis personam, videlicet, quòd sit proprietatis in specie determinata, & quòd sit originis proprietatis, & quòd habeat oppositionem relativam ad omne id, à quo distinguitur &c. prout supra in responsione Thomæ notatum est, qui in hoc magistrum suum Albertum virtù doctissimum esse secutus.

Henricus Gandauus.

¶ Amplius, doctor solennis quodlibeto 6. de his scribit diffusè, consonatq; eius doctrina dictis Thomæ, Alberti, Richardi, & Petri. Nā ait: Propter duas rationes principiandi duas emanationes in diuinis ad intra, quæ sunt in vna, & eadem persona, vt in principio, à quo emanationes illæ procedunt, & propter duas emanationes, quibus habent esse duæ personæ emanantes, ad minus in Deo sunt tres personæ. Vna, quæ est Deus non de Deo, & alie quæ sunt Deus de Deo. Et quia sunt tãtum duæ rationes principiandi actiones emanationum in Deo, quarum fecunditas tota in singulis emanationibus suis, & personis productis effusa est, & quasi exhausta, vt nec in producente, nec in producto restet fecunditas aliqua ad aliquam aliam emanationem ad intra, idcirco non possunt in Deo esse plures personæ productæ quàm illæ duæ, quæ cum vnica non productæ, præcisè sunt tres. Persona autem diuina non potest esse origo personæ, nisi mediante suo actu, qui habet illam producere. Porro immanens actus voluntatis, & intellectus, quia in tota rerum natura non sunt nisi duo principia agentia per se, puta natura atque voluntas. Nec est intellectus sine voluntate, neque e contra, secundum Damascenum libro 2. Nec actus in Deo immanens esse potest nisi actus intellectus, & voluntatis, q̄ vt essentielles, sunt cuiuslibet diuine personæ communes: sed vt notionales, seu personales, sunt personarum productiue. De hac re scribit Henricus prolixè, cuius verba infra suis locis poterunt tangi.

Ratio Trinitatis secundum Gandauum.

¶ His concordat Bonauent. cuius dicta infra patebunt.

Bonauent.

¶ At verò Scotus hic scribit. In hoc omnes conueniunt, q̄ in diuinis sunt tantum duæ productiones,

Scotus.

¶ At verò Scotus hic scribit. In hoc omnes conueniunt, q̄ in diuinis sunt tantum duæ productiones,

sed diuersi diuersimodè hoc declarant. Quid enim sic dicunt, quòd tantum sunt duo actus essentielles, ad intra, qui sunt intelligere, & velle, super quos fundantur duo actus productiui notionales: Vt supra intelligere, actus dicendi: supra velle, actus spirandi: ergo cum supra duos actus essentielles fundari non valeant nisi duo actus notionales, aliter enim non haurirent virtutem fundamentorum suorum, sequitur, quòd tantum duæ sunt productiones & ita tantum duæ personæ productæ. Modus autè ponendi est ista: Sumatur secundum proportionem, ad intellectum nostrum, q̄ intellectus primò habeat ab obiecto (ut ab essentia sibi præsentè) notitiam simplicem, & quasi consulam. Intellectus autem vt nudus, conuertit se supra se vt informatum: & in intellectu nudo sic conuerso, gignitur ab intellectu prius informato notitia, simplici notitia declaratiua in ipso intellectu, quam vocant verbum. Sic quoque de voluntate affirmatur, quòd voluntas diuina primò habet simplicem actum: & ipsa voluntas, vt nuda, ab actu conuertit se supra se ipsam, vt est habens simplicem actum: sicque excutit, exufflat, & expirat incientium amorem, qui est spiritus sanctus.

Rationes quorundam de trinitate.

Obiectio Scoti.

¶ Contra hanc opinionem (ait Scotus) arguo, quantum ad hoc, quòd dicit de verbo, nam quantum ad hoc, quòd dicit de spiritus sancto, patebit inferius. Primo namque videtur, quòd verbum, non signatur per hoc, q̄ intellectus diuinus, vt nudus est, conuertens se supra se ipsum, vt informati, recipiat de notitia essentiali notitiam declaratiua: quoniam intellectus nudus non conuertit se, nisi vt est in persona à qua, quia actus sunt suppositori. Abstracta, quippe ratione suppositi, iam non erit actio. Quæro ergo, in qua persona existens intellectus conuertit se: si vt in substantia, vel personæ patris, ergo verbum imprimitur in intellectu patris: quia in quo est intellectus conuertens, & concipiens, erit & conceptus, seu verbum conceptum: ergo intellectus, vt in patre est, informabitur notitia declaratiua, ergo verbum non differet personaliter à patre, quòd est hæreticum. Sequeretur etiam, quòd pater cogitaret illa notitia, & sic faceret sapientia genita. Si autem dicitur, quòd intellectus conuertens se, non est suppositi primi, sed alterius: & quòd intellectus, vt conuertens se, præcedit conceptionem verbi: ergo erunt duæ personæ ante verbum, quòd est hæreticum. Præterea obijciunt, quòd illa notitia simplex non potest esse formale principium gignendi verbum: quia verbum (sicut Augustinum) non gignitur ab intelligentia, sed à memoria. Intellectio autè illa essentialis est verè actualis, quia pater intelligit: qm̄ ponunt eà esse quia si impressam ab obiecto præsentè. Alia ergo notitia simplex non potest esse loco memoriæ, sicut ponunt: sed præcedit obiectum imprimens, locum memoriæ habens, ergo illa notitia non erit ratio formalis gignendi verbum, sed obiecti præsens, loco cuius habens memoriæ. Vnde memoria est ipsa diuina essentia, vt intellectui præsens. Dicendū ergo q̄ tantum duæ sunt personæ productæ, & omnis multitudo reducitur ad vnitatem, vel ad tantam quantum possibile est, paucitatem. Principia verò actiua, & productiua multitudinem habent, & diuersitatem: ergo tota illa multitudo, atque diuersitas ad vnitatem, aut paucitatem modicam, quantum possibile est, reducitur. Sed ad vnitatem reduci non potest, quia natura, & voluntas non habent eundem modum principiandi. Ideo duo tãtum sunt prima principia

Questio.

Instantia.

Obiectio.

August.

Rationes trinitatis per Scotum.

pro-